

FAKTA OM SPRÅKSTÖRNING (DLD) Version 2 (Uppdaterad i mars 2021)

Språkstörning (DLD) en specifik svårighet att lära, förstå och använda talat språk.

Språkstörning är ordet som nu används för ett tillstånd som har varit känt i flera hundra år. Det har funnits många olika ord för att beskriva detta tillstånd. Försenad talutveckling, impressiv eller expressiv språkstörning och språkförsening är några av dessa termer. I Sverige används numera ordet språkstörning. I den engelskspråkiga världen är man sedan 2017 överens om att använda Developmental Language Disorder, eller DLD (Bishop et al., 2016; 2017).

Fem viktiga fakta om språkstörning

1. Språkstörning är en dold funktionsnedsättning. Personer med språkstörning kan göra språkliga misstag, använda ett enklare språk och även ha svårt att medverka i samtal. Svårigheterna är inte alltid uppenbara för den som inte är specialist.
2. Språkstörning märks under den tidiga barndomen och består i vuxenlivet.
3. Språkstörning förekommer hos människor i hela världen, oavsett vilket språk som talas.
4. Språkstörning är vanligt. I en stor studie uppvisade vart 14:e barn symtom på språkstörning.
5. Språkstörning kan påverka såväl socialt och emotionellt välmående som studier och arbetsliv.

Orsaker till språkstörning

- **Arv och miljö.** Mutationer på vissa gener kan orsaka ökad risk för språkstörning. Forskare har inte identifierat alla gener eller genkombinationer som bidrar till svårigheterna. Men allt beror inte på gener. Personer med ärftlighet kan löpa större eller mindre risk för att få språkstörning beroende på miljö (Spinith et al., 2004). Vi kan tänka oss två barn med lika hög genetisk risk för språkstörning. Om en av dem föds fullgången och den andra alltför tidigt, kommer det för tidigt födda barnet ha högre risk att få språkliga svårigheter eftersom tiden i moderlivet var kortare (Sansavini et al., 2010). Observera, att det inte finns någon enskild orsak. "Arv + miljö"-faktorerna utgör en risk men är inte en absolut sanning. Viktigt att notera: 1) Vi behöver ökad kunskap om vad som orsakar språkstörning och 2) det är en myt att språkstörning skulle bero på att föräldrarna inte pratar och läser tillräckligt för sitt barn.
- **Neurobiologi.** Vid språkstörning, liksom vid alla neuropsykiatriska tillstånd, finns olikheter i hjärnans utveckling. Dessa olikheter är subtila. De syns inte vid en rutinmässig undersökning av hjärnan. En del olikheter handlar om proportionerna mellan den grå hjärnsubstansen och storleken på olika delar av hjärnan. Dessa delar innefattar hjärnbarken i frontal- och temporalloberna och en del av de basala ganglierna som kallas striatum (Krishnan et al., 2016; Mayes et al., 2015). Det behövs mycket mer forskning om hur hjärnan utvecklas hos barn med språkstörning.

Samtidiga svårigheter

- **Relationen till andra diagnoser.** Språkstörning förekommer så ofta parallellt med andra svårigheter som adhd, dyslexi eller inlärningssvårigheter att det inte bara kan bero på slumpen (Young et al., 2002). Personer med språkstörning kan också ha subtila svårigheter i sin motoriska utveckling (Cheng et al., 2009). Språkstörning och autismspektrumstörning är två olika diagnoser, men det språkligt sociala

samspelet kan vara problematiskt för båda grupperna. En påtaglig skillnad är att begränsningar i beteende, intressen och aktiviteter är typiska vid autism men inte vid språkstörning.

- **Mental hälsa.** Barn med språkstörning uppvisar oftare introverta beteenden som ångest och depression, liksom extroverta beteenden som aggression. Problemens omfattning tenderar att öka när barnet blir äldre (Curtis et al., 2018). Barn med språkstörning som är utåtriktade, har god självkänsla och positiva relationer med barn och vuxna kan ha en mer motståndskraftig mental hälsa (Lyons et al., 2018).

Språkstörning – prognos

- **Läsning, skrivning och skolsituation.** Personer med språkstörning har, förutom svårigheter med det talade språket, även problem med skriftspråk – att läsa, stava och skriva (Joye et al., 2019; Simkin, & Conti-Ramsden, 2006). En god talspråklig grund är till nytta för barn när de lär sig läsa och skriva. Därför är det vanligt att barn med språkstörning även får skriftspråkliga svårigheter.
- **Sociala relationer.** Språket utgör grunden för att kunna bygga relationer till andra. Barn med språkstörning tenderar att ha större svårigheter i umgänget med kamrater än andra barn (Forrest et al., 2020). I vissa studier verkar de vara mer utsatta för mobbning. De barn som har god insikt om sina egna känslor löper dock mindre risk för detta (van den Bedem et al., 2018).
- **Arbetsliv.** Vuxna personer med språkstörning har oftare arbeten som inte kräver högre utbildning. De arbetar dessutom oftare deltid. Undantag finns; personer med språkstörning kan också ha högre utbildning och ett bra arbetsliv (Conti-Ramsden et al., 2018). Många elever med språkstörning får inte det stöd de behöver för att uppnå sin optimala nivå i skola och arbetsliv (Dockrell et al., 2019).

Språkstörning: Insatser

- **Diagnos.** Diagnosen språkstörning ställs utifrån beteende, inte med ett blodprov eller via undersökning av hjärnan. Det som främst observeras är hur personen lär sig, förstår och använder talat och skrivet språk. Logopeden administrerar vanligtvis ett antal språktester och jämför resultaten med förväntade resultat utifrån ålder och eventuellt även kön. Även språkliga svårigheter i vardagen måste uppmärksammas. För att göra detta behöver logopeden observera social interaktion, informera sig om studier och arbete samt intervjua personen och/eller familjen. Diagnosen språkstörning ställs utifrån testresultat och bedömning av de problem språkliga begränsningar orsakar i vardagen (Bishop et al., 2016). Eftersom andra tillstånd ofta finns parallellt med språkstörning kan det vara nödvändigt att bedöma annat än språket, som motorik och uppmärksamhet.
- **Intervention.** För att uppnå framgång måste intervention vara av hög kvalitet och tillräcklig omfattning. Det finns allt fler dokumenterat välfungerande metoder (Law et al., 2015). Intervention av logoped i samarbete med lärare eller lärarassistenter förbättrar ordförråd, berättande och fonologisk medvetenhet (Archibald, 2017). Barn med grav språkstörning behöver mer individualiserad intervention hos logoped (Ebbels et al., 2019).

Språkstörning: Kunskapen i samhället och RADLD-kampanjen

- Kunskapen om språkstörning måste öka i samhället. Att språkstörning är alltför lite känt återspeglas i otillräckliga kliniska insatser och begränsad mängd forskning (McGregor, 2020). Den internationella RADLD-kampanjen arbetar för att öka kunskapen om språkstörning via sin YouTubekanal, webbplats, sociala medier samt den årliga RADLD-dagen.

Referenser

Archibald, L. M. (2017). SLP-educator classroom collaboration: A review to inform reason-based practice. *Autism & Developmental Language Impairments*, 2, 2396941516680369.

Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T., & The CATALISE Consortium. (2016). [CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus study](#). Identifying language impairments in children. *PLOS One*, 11(7), e0158753. doi:10.1371/journal.pone.0158753

Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T., & The CATALISE Consortium. (2017). [Phase 2 of CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology](#). *Journal of Child Psychology & Psychiatry*. doi:10.1371/journal.pone.0158753

Cheng, H. C., Chen, H. Y., Tsai, C. L., Chen, Y. J., & Cherng, R. J. (2009). Comorbidity of motor and language impairments in preschool children of Taiwan. *Research in developmental disabilities*, 30(5), 1054-1061.

Conti - Ramsden, G., Durkin, K., Toseeb, U., Botting, N., & Pickles, A. (2018). Education and employment outcomes of young adults with a history of developmental language disorder. *International journal of language & communication disorders*, 53(2), 237-255.

Curtis, P. R., Frey, J. R., Watson, C. D., Hampton, L. H., & Roberts, M. Y. (2018). Language disorders and problem behaviors: A meta-analysis. *Pediatrics*, 142(2).

Dockrell, J. E., Ricketts, J., Palikara, O., Charman, T., & Lindsay, G. A. (2019, April). What drives educational support for children with developmental language disorder or autism spectrum disorder: Needs, or diagnostic category?. In *Frontiers in Education* (Vol. 4, p. 29). Frontiers.

Ebbels, S. H., McCartney, E., Slonims, V., Dockrell, J. E., & Norbury, C. F. (2019). Evidence - based pathways to intervention for children with language disorders. *International journal of language & communication disorders*, 54(1), 3-19.

Forrest, C. L., Gibson, J. L., Halligan, S. L., & St Clair, M. C. (2020). A cross-lagged analysis of emotion regulation, peer problems, and emotional problems in children with and without early language difficulties: Evidence from the millennium cohort study. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 63(4), 1227-1239.

Joye, N., Broc, L., Olive, T., & Dockrell, J. (2019). Spelling performance in children with developmental language disorder: A meta-analysis across European languages. *Scientific Studies of Reading*, 23(2), 129-160.

Krishnan, S., Watkins, K. E., & Bishop, D. V. (2016). Neurobiological basis of language learning difficulties. *Trends in cognitive sciences*, 20(9), 701-714.

Law, Roulstone, & Lindsay, 2015 Integrating external evidence of intervention effectiveness with both practice and the parent perspective: development of 'What Works' for speech, language and communication needs. *Developmental Medicine & Child Neurology* 2015, 57(3), 223-228.

Lyons, R., & Roulstone, S. (2018). Well-being and resilience in children with speech and language disorders. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 61(2), 324-344.

Mayes, A. K., Reilly, S., & Morgan, A. T. (2015). Neural correlates of childhood language disorder: a systematic review. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 57(8), 706-717.

McGregor, K. K. (2020). How We Fail Children With Developmental Language Disorder. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 51(4), 981-992.

Norbury, C. F., Gooch, D., Wray, C., Baird, G., Charman, T., Simonoff, E., ... Pickles, A. (2016). The impact of nonverbal ability on prevalence and clinical presentation of language disorder: evidence from a population study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12573>

Rennecke, L., Ronniger, P., Petermann, F., & Melzer, J. (2019). Developmental language disorder: Maternal stress level and behavioural difficulties of children with expressive and mixed receptive-expressive DLD. *Journal of communication disorders*, *80*, 1-10.

Sansavini, A., Guarini, A., Justice, L. M., Savini, S., Broccoli, S., Alessandrini, R., & Faldella, G. (2010). Does preterm birth increase a child's risk for language impairment?. *Early human development*, *86*(12), 765-772.

Simkin, Z., & Conti-Ramsden, G. (2006). Evidence of reading difficulty in subgroups of children with specific language impairment. *Child language teaching and therapy*, *22*(3), 315-331.

Spinath, F. M., Price, T. S., Dale, P. S., & Plomin, R. (2004). The genetic and environmental origins of language disability and ability. *Child Development*, *75*(2), 445-454.

van den Bedem, N. P., Dockrell, J. E., van Alphen, P. M., Kalicharan, S. V., & Rieffe, C. (2018). Victimization, bullying, and emotional competence: Longitudinal associations in (pre) adolescents with and without developmental language disorder. *Journal of speech, language, and hearing research*, *61*(8), 2028-2044.

Young, A. R., Beitchman, J. H., Johnson, C., Douglas, L., Atkinson, L., Escobar, M., & Wilson, B. (2002). Young adult academic outcomes in a longitudinal sample of early identified language impaired and control children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *43*(5), 635-645.